

Sygn. akt: III AUa 1305/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Ewa Naze (spr.)

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: stażysta Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2013 r. w Łodzi

sprawy **Z. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. akt: V U 831/12;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1305/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzjami z dnia 6 lutego 2012r. i 21 marca 2012r. odmówił Z. K. prawa do emerytury, ponieważ ubezpieczony nie wykazał 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższych decyzji Z. K. wniósł o ich zmianę i przyznanie prawa do emerytury podnosząc, że wykonywana przez niego praca na stanowisku kowala w Kombinacie Budowlanym w K. w okresie od 11 sierpnia 1975r. do 22 lipca 1990r., w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) Spółka z o.o. w K. w okresie od 23 lipca 1990r. do 31 marca 1992r. na stanowisku kowala, w Spółdzielni (...) w K. w okresie od 4 maja 1993r. do 30 września 1995r. i od 1 października 1995r. do 1 października 1997r. na stanowisku kowala spawacza, w Zakładach (...) w K. w okresie od 20 października 1997r. do 31 grudnia 1998r. na stanowisku spawacza, na których to stanowiskach wykonywał pracę stale, jest pracą na stanowiskach wymienionych w wykazie A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co uprawnia go do uzyskania wcześniejszego świadczenia emerytalnego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 czerwca 2012r. Sąd Okręgowy w Kaliszu zmienił decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z 6 lutego 2012r. i 21 marca 2012r. i przyznał Z. K. emeryturę poczynając od dnia 1 grudnia

2011r., zasądzać jednocześnie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. na rzecz odwołującego koszty zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym:

Z. K. ur. (...), złożył w dniu 16 grudnia 2012 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniosek o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca wykazał na dzień 1 stycznia 1999r. staż pracy wynoszący 26 lat i 19 dni. Organ rentowy nie uznał wnioskodawcy okresu pracy w szczególnych warunkach: na stanowisku kowala w Kombinacie Budowlanym w K. w okresie od 11 sierpnia 1975r. do 22 lipca 1990r., w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Usługowym (...) Spółka z o.o. w K. w okresie od 23 lipca 1990r. do 31 marca 1992r. na stanowisku kowala, w Spółdzielni (...) w K. w okresie od 4 maja 1993r. do 30 września 1995r. i od 1 października 1995r. do 1 października 1997r. na stanowisku kowala spawacza, w Zakładach (...) w K. w okresie od 20 października 1997r. do 31 grudnia 1998r. na stanowisku spawacza.

Wnioskodawca nie należy do OFE, posiadał status pracownika, obecnie pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Z. K. w okresie od 11 sierpnia 1975r. do 22 lipca 1990r. zatrudniony był w Kombinacie Budowlanym w K., na stanowisku kowala.

Kombinat Budowlany w K. w spornym okresie był przedsiębiorstwem prowadzącym budownictwo mieszkaniowe na terenie K. i okolic. Kombinat miał ślusarnię, w której były dwa stanowiska kowalskie. Z. K. zajmował się pracami kowalskimi przy produkcji elementów metalowych dla potrzeb budownictwa: drzwi, okien, balustrad.

W okresie od 23 lipca 1990r. do 31 marca 1992r. Z. K. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) Spółka z o.o. j.g.u. w K.. To przedsiębiorstwo powstało na bazie zlikwidowanego Kombinatu Budowlanego. Zajmowało się tą częścią działalności Kombinatu, która związana była z wytwarzaniem elementów metalowych dla potrzeb budownictwa. Ubezpieczony w tym przedsiębiorstwie wykonywał dotychczasową pracę, początkowo w tym samym miejscu, następnie w K. na ulicy (...). W świadectwie pracy z dnia 27 kwietnia 1992r. jego stanowisko pracy określono jako kowal.

W okresie od 4 maja 1993r. do 30 września 1995r. i od 1 października 1995r. do 1 października 1997r. ubezpieczony zatrudniony był w Spółdzielni (...) w K.. Spółdzielnia zajmowała się świadczeniem usług transportowych. Dysponowała taborem ciężarowym. Nadto spółdzielnia świadczyła usługi w postaci napraw sprzętu i samochodów ciężarowych. Miała warsztaty, w których wykonywała naprawy. Odwołujący pracował jako kowal, wykonując na gorąco elementy metalowe, głównie resory. W świadectwie pracy z dnia 30 września 1995 r. i z dnia 2 października 1997r. określono stanowisko pracy odwołującego jako kowal spawacz. W podaniu o pracę z dnia 19 kwietnia 1993r. stanowisko ubezpieczonego określono jako kowal, zaś w umowie o pracę z dnia 4 maja 1993r., jako kowal spawacz. Podobnie w umowach o pracę z dnia 19 maja 1993r., 17 sierpnia 1993r., 17 grudnia 1993r., angażach z 1 sierpnia 1994r., 27 lutego 1995r., umowie o pracę z dnia 1 października 1995r., zakresie czynności z dnia 1 października 1995r., umowach o pracę z dnia 1 marca 1996r., 31 października 1996r.

W dniu 30 września 1995r. wnioskodawcy wystawiono świadectwo pracy w szczególnych warunkach dotyczące okresu od 4 maja 1993r. do 30 września 1995r., w którym wskazano stanowisko kowala spawacza oraz Dział XIV poz. 12 i Dział I poz. 19 przepisów ogólnych oraz Dział XIV poz. 12 i Dział I poz. 19 Załącznika Nr 1 do uchwały nr 42/80 Zarządu Głównego (...) Związku Spółdzielni Rolniczych (...) z dnia 29 maja 1980r. w sprawie prac zaliczonych do I kategorii zatrudnienia. W świadectwie pracy z dnia 2 października 1997r. w punkcie 8 wskazano pracę w szczególnych warunkach, powołując się na Wykaz A Dział XIV poz. 12 oraz Wykaz C Dział I poz. 19 przepisów ogólnych, bez wskazania okresu zatrudnienia.

W okresie od 20 października 1997r. do 30 czerwca 2002r. Z. K. był zatrudniony w M. Zakładach (...) w K. na stanowisku ślusarz spawacz. W podaniu o pracę z dnia 20 października 1997r. wnioskodawca określił swoje

stanowisko: ślusarz spawacz. Podobnie w karcie obiegowej zmiany z 21 października 1997r., zaświadczeniu o przeszkoleniu wstępnym z 20 października 1997r., umowach o pracę z 20 października 1997r., 1 grudnia 1997r. i 1 stycznia 1998r., zaświadczeniu o przeszkoleniu bhp z 19 sierpnia 1998r. W angażu z dnia 1 listopada 1999r. stanowisko ubezpieczonego określono jako kowal spawacz. W przepustce pracownika stanowisko ubezpieczonego określono jako kowal.

Pracę powyższą Z. K. wykonywał codziennie, po co najmniej 8 godzin. Wykonywana praca kowala mieści się w Dziale III pozycja 79 Wykazu A, a praca spawacza w Dziale XIV poz. 12 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U Nr 8, poz. 43 z późn. zm.).

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że Z. K. przysługuje od dnia 1 grudnia 2011r. prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity z późn. zm.), ponieważ legitymuje się on wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Sąd przyjął, że odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku kowala w Kombinacie Budowlanym w K. w okresie od 11 sierpnia 1975r. do 22 lipca 1990r., w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) Spółka z o.o. w K. w okresie od 23 lipca 1990r. do 31 marca 1992r. na stanowisku kowala, w Spółdzielni (...) w K. w okresie od 4 maja 1993r. do 30 września 1995r. i od 1 października 1995r. do 1 października 1997r. na stanowisku kowala spawacza. Sąd przyjął, że stanowisko kowala w zakładach pracy podlegających różnym ministrom, jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach ze względu na charakter pracy i warunki jej wykonywania. W ocenie Sądu, ustawodawca w aktach resortowych pozostawił działy wskazane w przepisach ogólnych, aby stanowiska odpowiadające przepisom ogólnym, w sytuacji występowania w innych branżach także pozwalały skorzystać z obniżenia wieku emerytalnego. O możliwości obniżenia wieku emerytalnego decydować powinien charakter i warunki pracy a nie podporządkowanie ministrowi branżowemu. Odwołujący spełnił zatem warunki wymienione w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd orzekł jak w sentencji.

W apelacji organ rentowy zaskarżył w całości powyższy wyrok, zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy z dnia 17.12.98 o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009r., Nr 153 poz. 1227 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia RM z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U Nr 8, poz.43 ze zm.);
- naruszenie przepisów proceduralnych - poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów - art. 233 k.p.c.

Wskazując na powyższą podstawę apelacji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania albo o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji celem ponownego rozpoznania.

Zdaniem apelującego wyrok jest sprzeczny z prawem, a przeprowadzone przed Sądem postępowanie dowodowe nie daje podstaw do ustalenia, że ubezpieczony wykonywał w spornym okresie czasu prace zaliczane do pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zgodnie z w/cyt. przepisami ustawy emerytalno - rentowej oraz z przepisami rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r. prawo do emerytury wcześniej posiada mężczyzna, który ukończył wiek 60-ciu lat, legitymuje się co najmniej 25-cio letnim okresem zatrudnienia w tym 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Rodzaj pracy winien odpowiadać jednemu z rodzajów figurujących w załączniku do rozporządzenia, stanowisko zaś winno być, na zasadzie delegacji wynikającej z przepisu § 1 ust. 2 tego rozporządzenia, określone przez ministra resortowego albo dyrektora urzędu centralnego. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wykazy resortowe powinny ściśle odnosić się do wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z 7 lutego 1983r., ponieważ to w nim zawarty jest kompletny wykaz stanowisk pracy wykonywanych w szczególnych warunkach. W sytuacji, gdy przepisy resortowe określają niezgodnie z załącznikiem

do rozporządzenia RM stanowiska pracy to nie wywołują skutków przewidzianych w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie apelującego nawet gdyby przyjąć, że przeprowadzone przez Sąd postępowanie wykazało, że wnioskodawca wykonywał w spornym okresie prace kowala to przywołane przepisy rozporządzenia RM z 7 lutego 1983r. nie dotyczą odwołującego. Powyższe wynika z faktu, że rodzaje pracy na jaką powołuje się Sąd, tj. prace na stanowisku kowala umiejscowione stały jedynie w dziale dotyczącym prac wykonywanych w hutnictwie i przemyśle metalowym. Ponad wszelką wątpliwość Kombinat Budowlany jak i powstałe na jego bazie Przedsiębiorstwo (...) jak również (...) nie należały do sektora hutnictwa i przemysłu metalowego transportowego gospodarki. Stanowisko takie zawarł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 czerwca 2010r., sygn. akt II UK 21/10. Takie samo stanowisko zajął ponownie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 maja 2011r. III UK 174/10. Analogiczną argumentację Sąd Apelacyjny w Łodzi zawarł w wyroku z dnia 6 czerwca 2012r., sygnatura akt III AUa 46/12 dotyczącym zaliczenia do prac w szczególnych warunkach pracy na stanowisku kowala. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w pełni podzielanym przez organ rentowy, należy respektować zasadniczą rolę, w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach, rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. Pod pozycjami mieszczonymi w kolejnych działach wykazu A załącznika do rozporządzenia, wymieniono konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego, zakwalifikowanie pracy odwołującego na stanowisku kowala w Kombinacie Budowlanym nie jest uzasadnione, gdyż nie była to praca wykonywana w kuźni przemysłowej ani w przemyśle metalowym. Odwołujący wykonywał prace kowalskie w ślusarni Kombinatu gdzie były dwa stanowiska kowalskie, zajmując się produkcją elementów metalowych do drzwi, okien, balustrad, pracując w budownictwie, albo wykonując resory w Spółdzielni (...). Ustalenia Sądu Okręgowego nie dają podstaw do stwierdzenia, że uciążliwość i szkodliwość pracy jaką wykonywał wnioskodawca była taka sama czy porównywalna z pracą kowala w hutnictwie czy przemyśle metalowym. Wyżej prezentowaną argumentację Sąd Apelacyjny w Łodzi wyraża także w wyrokach dotyczących zaliczania prac w szczególnych warunkach w innych branżach gospodarki. I tak na przykład w wyroku z 19.10.2010r., sygnatura akt III AUa 365/10 gdzie stwierdził, o zaliczeniu do prac w szczególnych warunkach pracy przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych, decyduje fakt czy była ona wykonywana w energetyce.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie jest sporne, czy ubezpieczony w okresach zatrudnienia: od 11 sierpnia 1975r. do 22 lipca 1990r. w Kombinacie Budowlanym w K. na stanowisku kowala, od 23 lipca 1990r. do 31 marca 1992r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) Sp. z o.o. w K. na stanowisku kowala oraz od 4 maja 1993r. do 30 września 1995r. i od 1 października 1995r. do 1 października 1997r. w Spółdzielni (...) w K. pracując na stanowisku kowala - spawacza stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach określoną w wykazie A Dziale III, poz. 79 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. – „Prace w hutnictwie i przemyśle metalowym, kucie ręczne w kuźniach przemysłowych oraz obsługa młotów mechanicznych”. Przy czym decydujący dla rozstrzygnięcia sprawy jest okres zatrudnienia w Kombinacie Budowlanym w K., albowiem nawet zaliczenie pozostałych okresów zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach nie uprawniałoby wnioskodawcy do wcześniejszej emerytury.

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 jednolity tekst) pozwala mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m.in. w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2 art. 184 ustawy).

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 4 z późn. zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wskazać przy tym należy, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Ponadto w świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w powołanym rozporządzeniu na co wskazuje przepis § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stanowiący, że akt ten ma zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przyznając zatem rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. zasadniczą rolę w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach należy podkreślić, że w świetle przepisów wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do obniżonego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej prac nie jest przypadkowy, albowiem specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu i branż determinuje charakter świadczonych w nich prac oraz warunki w jakich są wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie jest zatem możliwe dowolne i swobodne wiązanie konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010r. II UK 21/10).

Odnosząc powyższe do zastosowanej przez Sąd Okręgowy kwalifikacji pracy ubezpieczonego w spornych okresach należy zauważyć, że praca kowala nie została w ogóle wymieniona zarówno w dziale V wykazu A (budownictwo i przemysł materiałów budowlanych), jak i dziale VIII wykazu A (transport). W związku z tym oczywiście nietrafne jest zakwalifikowanie pracy ubezpieczonego według poz. 79 działu III wykazu A - jako zupełnie odmiennej branży w systematyce określonej przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Ponadto, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dostarczył podstaw do przyjęcia, że uciążliwość i szkodliwość pracy jaką wykonywał ubezpieczony zatrudniony na stanowisku kowala w Kombinacie Budowlanym była taka sama czy porównywalna z pracą kowala w hutnictwie czy przemyśle metalowym. Jak wynika bowiem z zeznań samego wnioskodawcy pracę kowala wykonywał on w ślusarni Kombinat, gdzie były dwa stanowiska kowalskie i zajmował się produkcją elementów metalowych do drzwi, okien, balustrad. Nie można wiązać pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w gałęzi przemysłu budowlanego i materiałów budowlanych oraz

transportu, polegającej na wykonywaniu prac kowalskich w ślusarni Kombinatoru Budowlanego, albo wykonywaniu resorów w Spółdzielni (...), Handlu i Usług, z pracami wymienionymi w rozporządzeniu w dziale hutnictwa i przemysłu metalowego – kucie ręczne w kuźniach przemysłowych. Załącznik do rozporządzenia w dziale V, dotyczącym prac w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, jak w dziale VIII dotyczącym transportu, nie wymienia prac kuźniczych jako prac zaliczanych do pracy w szczególnych warunkach. A zatem z w/w przyczyn prawa materialnego wykonywanie tej pracy nie znajduje uzasadnionych podstaw do zaliczenia jej jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Natomiast w sytuacji nie zaliczenia spornego okresu pracy od 11 sierpnia 1975r. do 22 lipca 1990r. w Kombinacie Budowlanym w K., wnioskodawca nie spełnia przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny orzekł o zmianie zaskarżonego wyroku i oddaleniu odwołania zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c.